

митних брокерів України. – [Електронний ресурс]. Цит. 16.03.2014. Режим доступу – <http://www.ambu.org.ua/node/1133>

7. Регіональний навчальний центр Європейського регіону Всесвітньої митної організації // Академія митної служби України. [Електронний ресурс] Цит. 16.12.2013 р. Режим доступу – <http://www.ambu.org.ua/node/1133>.

Савескул А.В.

студентка,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Юридичні особи належать до основних суб'єктів приватного права. У сучасному світі підприємницька та інша діяльність юридичних осіб не обмежується лише територією держави, де їх було створено, а може поширюватися і на територію інших держав, набуваючи транскордонного характеру. Це зумовлює постановку питань колізійного та матеріально-правового характеру, які мають вирішуватися в рамках міжнародного приватного права.

Юридичні особи є головними операторами міжнародних економічних відносин, тому питання про межі їх правосуб'єктності (правового статусу) завжди цікавило міжнародне приватне право.

Специфіка правового статусу юридичних осіб в міжнародному приватному праві визначається насамперед їх юрисдикційною належністю, для позначення якої в доктрині міжнародного приватного права використовують термін «національність юридичної особи». Під національністю юридичної особи розуміють як особистий закон (особистий статут), так і державну належність юридичної особи. Залежно від такої належності всі юридичні особи, що здійснюють діяльність на території певної держави, розглядаються як «вітчизняні», які перебувають під дією виключно їх особистого закону, або «іноземні», що перебувають під впливом двох правових систем – свого особистого закону (права держави національності) і територіального закону (права держави місця здійснення своєї діяльності). Національність юридичних осіб лежить в основі визначення їх особистого статуту як правопорядку, в рамках приписів якого з'явилося це утворення. Водночас у

літературі зазначено, що категорія «національності» юридичних осіб є багатозначною й умовною [1].

Зазначені варіанти встановлення правосуб'єктності юридичної особи мають різне змістове навантаження. Як наголошує Т.М. Нешатаєва, у першому випадку мова йде, власне, про визнання правосуб'єктності юридичної особи, тоді як у другому – про допуск її до здійснення господарської діяльності на території відповідної держави та про умови такої діяльності [2, с. 135].

Таким чином, національність юридичної особи визначає як факт утворення саме юридичної особи, так і межі її правоздатності і дієздатності, що якраз і позначається терміном «правосуб'єктність» юридичної особи, або, інакше кажучи, дозволяє встановити її особистий статут. В доктрині зазначається, що в законодавстві різних держав сфера дії особистого закону юридичної особи розкривається з різним ступенем деталізації: від визначення її одним терміном «правоздатність» (В'єтнам, Китай, Литва), до розгорнутого переліку взаємопов'язаних питань (Угорщина, Румунія, Італія), кількість яких може наближатися до двозначної цифри [3, с. 125].

Поняття особистого закону юридичної особи неоднаково трактується у різних правопорядках. Історично склалися такі теорії визначення національності юридичної особи:

1) теорія інкорпорації, яка визначає національність юридичної особи та її особистий статут за законом тієї держави, на території якої відбувся акт реєстрації такої юридичної особи (Велика Британія, Індія, Китай, Росія, США, Україна);

2) теорія осілості, відповідно до якої особистий статут юридичної особи визначається законом тієї держави, де перебуває її адміністративно-управлінський центр (Австрія, Бельгія, Німеччина, Франція, Швейцарія); під таким центром зазвичай прийнято розуміти основний орган управління юридичної особи, місцезнаходження якого визначається відповідно до установчих документів такої особи (критерій формальної осілості) або як фактичне місцезнаходження такого органу;

3) теорія ефективного місця діяльності (центру експлуатації), згідно з якою юридична особа має національність тієї держави, на території якої вона здійснює свою основну господарську діяльність; така позиція відома законодавствам країн, що розвиваються, і є ефективним критерієм визначення національних офшорних компаній;

4) теорія контролю, сформульована у судовій практиці під час Першої світової війни для боротьби з так званими «ворожими іноземцями» (зокрема з іноземними компаніями, країна походження яких належала до «ворожого табору»), відповідно до якої юридична особа має національність тієї держави, з території якої здійснюється контроль та управління її діяльністю. Такою державою зазвичай вважається держава «національності» засновників чи основних акціонерів компанії (держава «походження» статутного капіталу компанії). Ця теорія вважається оптимальним критерієм встановлення національності ТНК, і нині вона також використовується як субсидіарна колізійна прив'язка в законодавствах деяких держав світу при визначенні правового статусу юридичних осіб [4].

Діяльність іноземних юридичних осіб в Україні регулюється внутрішнім законодавством (цивільним, господарським, фінансовим, податковим) та міжнародними угодами України. Згідно зі ст. 25 Закону України «Про міжнародне приватне право» іноземними визнаються юридичні особи, які створені та зареєстровані відповідно до іноземного законодавства, а також мають місцезнаходження за кордоном. Слід зазначити, що поряд із поняттям «іноземна юридична особа» в митному, податковому та валютному законодавстві також використовується термін «нерезидент», який щодо юридичних осіб визначається за тими самими критеріями – місцезнаходження за межами України та утворення відповідно до законодавства іноземної держави.

Законодавство України передбачає форми, в яких іноземні юридичні особи можуть здійснювати діяльність на її території: шляхом створення юридичної особи або відокремленого її підрозділу та без створення юридичної особи.

Діяльність у формі створення може здійснюватися шляхом заснування спільного з місцевим партнером підприємства, придбання вже існуючого підприємств або частки в статутному капіталі (дочірня компанія), а також реєстрації представництва, філії або іншого відокремленого підрозділу іноземної компанії [5, с. 102-103].

Як стверджується, у більшості країн світу визнання іноземної юридичної особи суб'єктом права та її допуск до здійснення передбачуваної господарської діяльності здійснюється без видання будь-якого спеціального акту з боку відповідної держави. Україна до такої більшості не належить, бо у нас юридичні особи, згідно з Інструкцією про порядок реєстрації представництв іноземних

суб'єктів господарської діяльності в Україні, яка затверджена Наказом Міністерства економіки України від 15 червня 2007 року № 48, підтверджують свій статут про національність витягами з торгового, банківського або судового реєстру тощо. При цьому, зазначені витяги повинні бути засвідченими відповідно до законодавства держави їх видачі, перекладені українською мовою та легалізовані у консульських установах України. До речі, цим Положенням передбачено державний збір за реєстрацію в сумі 2500 дол. США.

Таким чином, можна зробити висновки, що юридичні особи, як в українському законодавстві, так і в законодавствах зарубіжних країн – це, перш за все різного роду підприємницькі об'єднання, які відіграють вирішальну роль в економіці будь-якого розвиненого або держави, що розвивається. Юридичні особи у своїй діяльності не обмежуються рамками однієї держави, вони мають право укладати договори і з іноземними партнерами, тобто здійснювати зовнішньоекономічну діяльність. Тому важливо визначити національність юридичної особи, її особистий закон, який встановлює обсяг правоздатності юридичної особи, порядок його створення і ліквідації, а також розглянути правове становище юридичних осіб в інших країнах.

Здійснивши кодифікацію норм міжнародного приватного права, наш законодавець зробив суттєвий крок у напрямі наближення правового регулювання статусу юридичних осіб в Україні до загальноновизнаних норм. Проте окремі положення новоствореного регулювання все ж важко визнати бездоганними.

Україна в даний момент є країною, що розвивається і їй необхідне залучення іноземних інвестицій розвинутих зарубіжних країн, які сприяють залученню не тільки капіталу, але й нових технологій, способів виробництва та ін. У порівнянні з правовим положенням іноземних юридичних осіб в нашій країні, їх правове становище в значно меншій мірі відображено в законодавстві України і регулюється в основному підзаконними актами, двосторонніми угодами між країнами та зовнішньоекономічними договорами (контрактами), які полягають самими учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Юридичні особи в міжнародному приватному праві [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://westudents.com.ua/glavy/65023-glava-12-yuridichn-osobi-v-mjnarodnomu-privatnomu-prav.html>.
2. Нешатаева Т.Н. Международное частное право и международный гражданский процесс: учебный курс в трех частях / Т.Н. Нешатаева. – М.: Изд. дом «Городец», 2004. – 624 с.
3. Звеков В.П. Коллизии законов в международном частном праве / В.П. Звеков. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 416 с.
4. Юридичні особи в міжнародному приватному праві [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/1921060848033/pravo/yuridichni_osobi_mizhnarodnomu_privatnomu_pravi.
5. Міжнародне приватне право: підручник для студ. юрид. вищ. навч. зал. / за ред. проф. В.П. Душмана та доц. І.А. Шуміло. – Х.: Право, 2011. – 320 с.

Стебаева А.И.

студент,

Научный руководитель: Сиваш Е.М.

кандидат юридических наук, доцент,

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО СТАТУСА ГОНКОНГА КАК СУБЪЕКТА МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА

Субъекты международного права – это участники международных правоотношений, которые имеют международные права и несут международные обязанности. Одной из возможных классификаций субъектов международного права является их деление на две группы: первичные и вторичные. К первичным субъектам относятся государства, нации и народы, борющиеся за свою независимость. К вторичным – можно отнести международные организации, государственноподобные образования и других субъектов, объем правосубъектности которых зависит от воли первичных.

Гонконг (или Сянган) – специальный административный район (САР) Китайской Народной Республики (КНР) [1]. Согласно классификации, представленной выше, возникает вопрос, к какому виду субъектов следует причислить Гонконг. Среди ученых и на сегодняшний день существуют дискуссии по поводу правосубъектности Сянгана. Одни считают его зависимым от КНР